

Rapport

Verzoeker

De heer J.E. E. namens de heer H. N., wonende te Almelo.

Datum verzoekschrift

Het verzoek tot onderzoek is op 3 december 2013 binnengekomen bij het secretariaat van de Overijsselse Ombudsman.

Klacht

Het verzoek betreft de gemeente Almelo, verder te noemen de gemeente.

Verzoeker klaagt over het zonder zijn toestemming verstrekken van zijn persoonsgegevens aan de stichting Scoop.

Procedure

Op 27 september 2013 wordt namens verzoeker een klacht ingediend bij de gemeente, welke bij klachtafhandelingsbrief van 12 november 2013 wordt afgehandeld. Vervolgens dient gemachtigde op 3 december 2013 een klacht in bij de Overijsselse Ombudsman. De stukken zijn opgevraagd en op 13 januari 2014 is een hoorzitting gehouden, waarbij aanwezig waren: verzoeker, de heer J.E, en namens de gemeente, mevrouw E. R., de heer E.L. en mevrouw Y. T. Van de zijde van de Ombudsman de heer P. Jansen en mevrouw mr. P. Weggemans.

Bevoegdheid

De te onderzoeken gedragingen zijn kenbaar gemaakt aan de gemeente en de gemeente heeft de klacht in eerste instantie behandeld, zodat het verzoek in behandeling kan worden genomen.

Behoorlijkheidsnormen

De behoorlijkheidsnormen zijn te vinden op de website van de Overijsselse Ombudsman. In het geval van verzoeker heeft de Ombudscommissie het onderzoek toegespitst op:

- De kernwaarde Open en duidelijk; specifiek de norm goede motivering
- De kernwaarde Respectvol; specifiek de norm evenredigheid.
- De kernwaarde Eerlijk en Betrouwbaar; specifiek de norm integriteit.

Feiten

Voor zover voor de beoordeling van de klacht van belang is, is uit de overgelegde stukken en wat op de hoorzitting is besproken, het volgende komen vast te staan.

1. In februari 2013 ontvangt verzoeker een brief van Stichting Scoop, waarin hij wordt uitgenodigd voor het evenement "Senioren Voor Almelo". Aangegeven wordt dat bekend is dat er elk jaar ongeveer 750 inwoners het arbeidsproces verlaten omdat ze met pensioen gaan. Velen hebben rond hun 63-jarige leeftijd geen betaalde baan meer. Voor de gemeente Almelo en Scoop is dat de reden om deze brief te sturen. De bijeenkomst zal gaan over de vraag wat Almelo voor verzoeker kan betekenen en wat verzoeker voor de stad kan betekenen.

2. Gemachtigde stuurt hierop in maart 2013 een brief naar de Stichting Scoop waarin hij aangeeft dat verzoeker, gelet op de Wet bescherming persoonsgegevens, vraagt of er sprake is bij Scoop van een geautomatiseerd register waarin het privéadres van verzoeker alsmede zijn persoonlijke gegevens zijn opgeslagen. Indien dit het geval is vraagt verzoeker om een uittreksel. Tevens verzoekt hij om een bevestiging dat het register is aangemeld bij het College bescherming van Persoonsgegevens. Tot slot vraagt verzoeker aan te geven van welke zijde en op welke grond de voornoemde gegevens zijn verkregen.
3. In augustus 2013 wendt gemachtigde zich tot het college en geeft aan dat er op het informatieverzoek door de Stichting Scoop niet is gereageerd. Er is derhalve geen andere mogelijkheid dan dat de informatie van de zijde van de gemeente is verstrekt. Hierbij wordt het college dan ook om informatie verzocht inzake het verstrekken van deze gegevens en op grond van welke wettelijke bepalingen deze verstrekking heeft plaatsgevonden.
4. Bij brief van 20 augustus 2013 reageert de gemeente, waarin ze onder meer het volgende aangeeft: "Elk jaar vraagt de gemeente aan Scoop om activiteiten uit te voeren met als doel om (potentiële) vrijwilligers en organisaties bij elkaar te brengen. Omdat het college van mening is dat de inwoners van Almelo die de leeftijd van 63 jaar bereiken hebben een belangrijke doelgroep zijn voor een dergelijke informatiedag, heeft het college besloten dat ze de NAW-gegevens van deze doelgroep specifiek voor dit evenement aan Scoop beschikbaar stelt. Bij de verstrekking van de persoonsgegevens die op grond van artikel 100 van de Wet GBA en de Verordening Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens toegestaan is, is aan Scoop de voorwaarde opgelegd dat ze de gegevens uitsluitend en eenmalig mogen gebruiken voor het aanschrijven van burgers voor het evenement "Senioren voor Almelo". Als verzoeker in de toekomst van bepaalde selecties uitgesloten wil worden of bij andere voorkomende verzoeken vooraf schriftelijk om toestemming gevraagd wenst te worden, dan kan hij het bijgevoegde formulier invullen en retourneren.
5. Op 20 augustus 2013 reageert Scoop alsnog op het schrijven uit maart 2013. Scoop geeft aan dat er niet adequaat is gereageerd op de brief, waarvoor welgemeende excuses worden aangeboden. Voorts geeft Scoop aan dat, om voor het evenement de juiste doelgroep te bereiken, door de gemeente eenmalig de gegevens van inwoners van Almelo zijn verstrekt aan Scoop. De NAW-gegevens zijn inmiddels vernietigd en kunnen niet opnieuw worden gebruikt.
6. Hierna dient gemachtigde een klacht in bij de gemeente. Hij geeft onder meer aan dat verzoeker zich door de verstrekking van zijn persoonsgegevens in zijn privacy voelt aangetast. Naar de mening van verzoeker heeft deze stichting geen recht op informatie inzake zijn persoon. Zowel artikel 100 GBA als artikel 9 van de Verordening en bijlage E, lid 1, aanhef en sub a en sub b geven aan dat het verstrekken van gegevens alleen mogelijk is voor zover de verstrekking noodzakelijk is in het belang van de bescherming van de betrokkene of van de rechten en vrijheden van anderen, waarbij moet worden nagegaan of de verstrekking wordt gerechtvaardigd door een dringende maatschappelijke behoefte en in een juiste verhouding staat tot het doel waarvoor de gegevens worden gevraagd en dit doel niet op een minder ingrijpende wijze kan worden bereikt. Verzoeker is van mening dat het verstrekken niets te maken heeft met zijn bescherming en dat zelfs het benoemen van de leeftijd discriminerend is, en het niemand aangaat welke leeftijd hij heeft. En er is geen sprake van een aantasting van rechten en vrijheden van anderen. Tot slot geeft gemachtigde aan dat de Stichting door middel van het plaatsen van een uitnodiging in de gemeentelijke advertentie hetzelfde resultaat had kunnen bereiken.
7. De gemeente stuurt gemachtigde op 14 november 2013 de klachtafhandelingsbrief. Hierin is een verslag opgenomen van de hoorzitting die 31 oktober is gehouden en wordt er een oordeel gegeven. Het oordeel luidt als volgt:
"De gegevens van (...) zijn aan de Stichting Scoop verstrekt op basis van de vastgestelde verordening "Verordening gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens". Op basis van

deze verordening is de verstrekking toegestaan, dat betekent dat deze verstrekking een toegestane gedraging/handeling is. Gelet op het voorgaande ben ik van mening dat de gemeente voldoende zorgvuldig is geweest en dat ook overigens is voldaan aan de behoorlijkheidsnormen. De klacht is ongegrond.”

Visie van partijen

Voor de visies van partijen wordt hier verwezen naar wat is vermeld onder het kopje 'Feiten'. Daarnaast hebben partijen op 13 januari 2014 onder meer nog de volgende toelichting gegeven.

Verzoeker

Desgevraagd geeft verzoeker aan dat de gemeente had moeten vragen of ze zijn gegevens mochten verlenen aan derden. Voor de toekomst kan de gemeente het volgende doen; geen gegevens meer verlenen aan anderen. Er zijn meer mensen die moeite hebben met de gegevensverstrekking, maar die durven er niets aan te doen.

De gemeente geeft aan dat ik dan maar een formulier moet invullen waarmee ik aangeef dat ik niet wil dat mijn gegevens worden verstrekt, maar toen waren mijn gegevens al verstrekt aan Scoop. Dit kan niet meer worden teruggedraaid. Alle gegevens worden door de gemeente zo op straat gegoid.

De heer E. (gemachtigde van verzoeker)

De gemeente heeft in antwoord op onze schrijvens alleen maar gezegd dat ze de gegevens mochten verstrekken. Echter de gemeente had beter een ander middel kunnen gebruiken. Ze hebben andere middelen tot hun beschikking. De gemeente had de gegevens niet mogen verstrekken. Ze zeggen dat verzoeker dan maar een formulier moet invullen, maar dit is een stap te ver. Het bekende artikel uit de Wet GBA geeft beperkingen voor de gegevensverstrekking. In de wet staat dat ook gekeken moet worden of er een ander middel voorhanden is. Dit was er, bijvoorbeeld het huis-aan-huis-krantje. De vraag is overigens of er sprake is van een besluit. Scoop heeft een verzoek gedaan om gegevens en de gemeente levert die.

Gemeente, de heer L. (medewerker afdeling Burgerzaken)

Bij onze eerste brief hebben we al aangegeven dat er door meneer een formulier geheimhouding had kunnen worden ingevuld. Scoop was vroeger een onderdeel van de gemeente, althans ze voerde deze taak ook uit en het evenement werd mede georganiseerd door de gemeente in het verleden. Het doel is verbinding te maken. Op de vraag hoe/waarom betrokkenen beschermd worden door deze gegevensverstrekking aan Scoop geeft de heer L. aan dat de maatschappelijke participatie als vrijwilliger die met het evenement wordt beoogd, de bescherming van betrokkenen is. Er is een stuk van Burgerzaken, met uitleg wanneer gegevens verstrekt mogen worden voor maatschappelijke participatie. Op verzoek van de Ombudscommissie zal de heer L. dit stuk overleggen. Er komt nieuwe wetgeving aan en naar aanleiding daarvan zal een nieuwe verordening moeten worden gemaakt. Het is goed naar dit onderdeel nog eens kritisch te kijken. Jaarlijks wordt overigens gepubliceerd over de geheimhouding van gegevens in de gemeentelijke advertentie en deze informatie wordt ook op de website vermeld. Op de vraag of er nog meer klachten of opmerkingen zijn gemaakt in het verleden over gegevensverstrekking geeft de heer L. aan dat er nog één andere burger is geweest die een vraag heeft gesteld over gegevensverstrekking. De heer L. heeft toen gebeld en alles uitgelegd. Desgevraagd geeft de heer L. aan dat de geboortedatum van verzoeker niet is verstrekt, alleen de NAW-gegevens (naam, adres, postcode, woonplaats). Wel is er een selectie gemaakt op geboortedatum door deze in te voeren. Daar kwam een bepaalde groep uit naar voren, waaronder verzoeker.

Op de vraag of deze NAW-gegevens specifieke GBA-gegevens zijn, geeft de heer L. aan dat dit zo is, maar dat het ook typische "telefoonboekgegevens" zijn.

Gemeente, mevrouw R. (medewerker Burgerzaken)

Wij draaien de namen en adressen uit. Uiteraard beoordelen we eerst ieder verzoek alvorens de gegevens te verstrekken, dat hebben we met dit verzoek ook gedaan.

Overwegingen van de Ombudscommissie

Het verslag van bevindingen is aan verzoeker en aan de gemeente gestuurd.

Namens verzoeker is een reactie gegeven op 20 januari 2014 waarin het volgende wordt aangegeven:

- Onder het kopje "procedure" wordt de naam van verzoeker niet vermeld, terwijl hij wel aanwezig was bij de hoorzitting.

De Ombudscommissie merkt hierbij op dat verzoeker niet bij naam wordt vermeld als aanwezige bij de hoorzitting, maar als verzoeker. In de rest van dit rapport wordt hij ook als verzoeker aangeduid.

De gemeente heeft gereageerd op 23 januari 2014 en geeft het volgende aan:

- Gemist wordt de passage waarin aangegeven is dat er jaarlijks gepubliceerd wordt over de geheimhouding van gegevens in de gemeentelijke advertentie en deze informatie op de website wordt vermeld.
- Op bladzijde 3, laatste alinea, "op de vraag of er nog meer klachten...." Deze persoon had geen klacht maar heeft gevraagd naar de procedure rond de verstrekking. De heer L. heeft dit telefonisch uitgelegd en aansluitend een brief verzonden. Er was dus niet sprake van een klager, maar een burger met een vraag.

De opmerkingen zijn overgenomen en aangepast, c.q. aangevuld in de betreffende tekst.

Op 16 januari 2014 heeft de Ombudscommissie van de gemeente nog de gevraagde informatie ontvangen die tijdens de hoorzitting door de heer L. was genoemd. De informatie bestaat uit:

- Antwoorden op Kamervragen over het direct verstrekken van gegevens uit de GBA aan woningcorporatie;
- Beoordelen aanvraag verstrekking GBA-gegevens.

Kern van de klacht

Verzoeker klaagt erover dat zijn persoonsgegevens zijn verstrekt zonder zijn toestemming.

Open en duidelijk; goede motivering

Dit beginsel houdt in dat de overheid haar handelen en haar besluiten duidelijk uitlegt aan de burger. Daarbij geeft zij aan op welke wettelijke bepalingen de handeling of het besluit is gebaseerd, van welke feiten zij is uitgegaan en hoe zij rekening heeft gehouden met de belangen van de burgers. Deze motivering moet voor de burger begrijpelijk zijn.

Op 4 augustus 2013 stuurt gemachtigde namens verzoeker een brief aan de gemeente waarin hij vraagt op welke basis de persoonsgegevens van verzoeker zijn verstrekt aan de stichting Scoop. In antwoord hierop schrijft de gemeente in een brief van 20 augustus 2013 onder meer dat de gegevens zijn verstrekt omdat de doelgroep van de mensen uit Almelo die de leeftijd van 63 jaar bereiken een belangrijke doelgroep is. Ook geeft zij aan dat de gemeente tot 2012 een actieve rol had in de organisatie van het evenement. Verder wordt medegedeeld dat de verstrekking op grond van artikel 100 van de Wet GBA en de verordening is toegestaan maar dat aan Scoop de voorwaarde is opgelegd dat ze de gegevens uitsluitend en éénmalig mogen gebruiken voor het betreffende evenement. Mocht

verzoeker in de toekomst willen worden uitgesloten dan kan hij een formulier invullen waarin hij verzoekt om geheimhouding van zijn persoonsgegevens.

De Ombudscommissie maakt uit de reactie van de gemeente in ieder geval op dat zij van mening is dat het verstrekken van de gegevens voorziet in een maatschappelijke behoefte. Het is de Ombudscommissie niet duidelijk waarom vrij uitgebreid wordt aangegeven dat de gemeente tot 2012 een actieve rol had bij de organisatie van het evenement en destijds ook op de uitnodiging werd genoemd als medeorganisator. Immers van belang is of het gaat om een afnemer (onderdelen van de overheid en dus bestuursorganen), een verplichte derde ((rechts)personen die de gegevens nodig hebben ter uitvoering van een algemeen verbindend voorschrift), een bijzondere derde of zogenaamde vrije derde ("Beoordelen aanvraag verstrekking GBA-gegevens, Kennisbank Burgerzaken, ReedBusiness Elsevier"). De Stichting Scoop valt naar het oordeel van de Ombudscommissie onder een vrije derde oftewel onder een rechtspersoon zonder winstoogmerk. Ook als de gemeente medeorganisator is maakt dat de Stichting Scoop nog niet tot een bestuursorgaan. Tot slot is de Ombudscommissie van oordeel dat de opmerking dat de verstrekking is toestaan op grond van de Wet GBA en op grond van verordening, zonder verdere toelichting, te kort en onvoldoende gemotiveerd is. Ook voor wat betreft de klachtafhandelingsbrief is de Ombudscommissie van oordeel dat deze onvoldoende is gemotiveerd. Onder het kopje Klachtafhandeling wordt hier verder op ingegaan.

Eerlijk en betrouwbaar; integriteit

Volgens dit beginsel dient de overheid integer te handelen en gebruikt zij een bevoegdheid alleen voor het doel waarvoor deze is gegeven.

Het doel waarvoor persoonsgegevens verstrekt mogen worden is omschreven in de wet GBA en de gemeentelijke verordening, de Verordening gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens. Onder meer in artikel 100 van de Wet GBA, artikel 9 van de verordening en in artikel 1 van Bijlage E wordt omschreven wanneer persoonsgegevens kunnen worden verstrekt. Zo bepaalt artikel 100 Wet GBA dat de verstrekking alleen mag plaatsvinden voor zover noodzakelijk in het belang van de bescherming van de betrokkene of die van rechten en vrijheden van anderen. Hierbij dient ook nog te worden nagegaan of de verstrekking wordt gerechtvaardigd door een dringende maatschappelijke behoefte die in een juiste verhouding staat tot het doel waarvoor de gegevens worden verstrekt en dit doel niet op een minder ingrijpende manier kan worden bereikt. Artikel 9 van de verordening bepaalt dat met inachtneming van artikel 100 Wet GBA de gegevens kunnen worden verstrekt, voor zover de persoonlijke levenssfeer daardoor niet onevenredig wordt geschaad. Artikel 1, sub a van Bijlage E van de verordening herhaalt de tekst van artikel 100 Wet GBA.

De NAW-gegevens van verzoeker zijn verstrekt aan de stichting Scoop voor een uitnodiging "Senioren voor Almelo". De Ombudscommissie kan zich hierbij indenken dat er sprake is van een maatschappelijke behoefte, misschien zelfs wel van een dringende maatschappelijke behoefte. Echter de Ombudscommissie is van oordeel dat er op geen enkele manier sprake is van verstrekking noodzakelijk in het belang van de bescherming van betrokkene of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen. De Ombudscommissie is dan ook van oordeel dat, gelet op de onderliggende regelgeving, de NAW-gegevens van verzoeker niet verstrekt hadden mogen worden aan de Stichting Scoop.

Respectvol; evenredigheid

Dit beginsel houdt in dat de overheid, om haar doel te bereiken, een middel kiest dat niet onnodig ingrijpt in het leven van de burger en dat in evenredige verhouding staat tot dat doel. Zij maakt hierbij steeds een afweging of een minder zwaar middel voor het dat doel dat zij wil bereiken kan worden ingezet.

De Ombudscommissie is van oordeel dat, zoals ook door gemachtigde is aangegeven, het doel ook bereikt had kunnen worden door een veel minder ingrijpend middel, zoals een advertentie. De nadere informatie die door de gemeente is overgelegd werpt geen ander licht op de zaak.

Klachtafhandeling

In de klachtafhandelingsbrief wordt een verslag weergegeven van het gesprek dat is gevoerd. Het eigenlijke oordeel heeft de volgende inhoud:

"De gegevens van de heer N. zijn aan de Stichting Scoop verstrekt op basis van de vastgestelde verordening "Verordening gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens". Op basis van deze verordening is de verstrekking toegestaan dat betekent dat deze verstrekking een toegestane gedraging/handeling is. Gelet op het voorgaande ben ik van mening dat de gemeente voldoende zorgvuldig is geweest en dat ook overigens is voldaan aan de behoorlijkheidsnormen. De klacht is ongegrond."

In deze motivering wordt niet ingegaan op de inhoud van het betreffende artikel uit de Wet GBA en de inhoud van de gemeentelijke verordening. Dit terwijl in de klacht is gemotiveerd op basis van welke artikelen de gegevensverstrekking niet mogelijk zou zijn. Ook is namens verzoeker aangegeven in de klacht dat er een ander middel tot beschikking van de gemeente stond. Ook hier is niet op ingegaan.

De Ombudscommissie is dan ook van oordeel dat in de klachtafhandelingsbrief niet is ingegaan op hetgeen is aangevoerd in de klacht. Het oordeel is van algemene strekking en gaat niet in op de verschillende aangevoerde onderdelen van de klacht.

Oordeel

De gedragingen van de gemeente zijn ten aanzien van de kernwaarden:

- I. Open en duidelijk
 - Goede motivering: niet behoorlijk.
- II. Respectvol
 - Evenredigheid: niet behoorlijk.
- III. Eerlijk en betrouwbaar
 - Integriteit: niet behoorlijk.
- IV. Klachtafhandeling: niet behoorlijk.

Daarmee is de klacht van verzoeker gegrond.

Aldus vastgesteld door de Overijsselse
Ombudscommissie op 17-2-2014.

P. Jansen

mw. mr. P. Weggemans